

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

มะม่วงหิมพานต์เป็นพืชสวนยืนต้นชนิดหนึ่งที่กำลังได้รับความสนใจ ทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน มีแนวโน้มที่จะพัฒนาเป็นพืชเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยมีผลผลิตเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ดิบรวมทั้งประเทศ 35,865,469 กิโลกรัม ปีการเพาะปลูก 2532/2533 มะม่วงหิมพานต์สามารถปลูกได้ดีในภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และทางภาคอื่น ๆ ของประเทศ จังหวัดที่มีการปลูกเป็นจำนวนมากได้แก่มหาสารคาม ร้อยเอ็ด ศรีสะเกษ พังงา กระบี่ สงขลาและระนอง

ตารางที่ 1.1 แสดงพื้นที่การเพาะปลูกมะม่วงหิมพานต์เป็นรายภาค ปีการเพาะปลูก 2532/2533

ภาค	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	คิดเป็นร้อยละของพื้นที่ทั้งหมด
เหนือ	17,079	5.66
ตะวันออกเฉียงเหนือ	121,075	40.12
ตะวันออก	29,151	9.66
กลาง	3,199	1.06
ตะวันตก	7,169	2.38
ใต้	124,133	41.13
รวม	301,806	100

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร

ในปัจจุบันความต้องการ เมล็ดมะม่วงหิมพานต์ดิบ เพื่อนำไปแปรรูปมีจำนวนมากในขณะที่ผลผลิต เมล็ดมะม่วงหิมพานต์ดิบมีปริมาณไม่เพียงพอกับความต้องการ เนื่องจากมะม่วงหิมพานต์ที่ปลูกกันอยู่นี้นับว่าใหญ่เป็นพันธุ์พื้นเมือง ซึ่งให้ผลผลิตต่ำและไม่สม่ำเสมอในแต่ละปี แต่เกษตรกรนิยมปลูก เพราะจะให้ผลผลิตมากในระยะแรก ๆ มีความสามารถในการขยายพันธุ์ตรงตามสายพันธุ์คือ สามารถเก็บเมล็ดไว้ทำพันธุ์ได้ เป็นพันธุ์ที่หาอาหารเก่ง ทำให้ความจำเป็นในการใส่ปุ๋ยลดน้อยลง แต่ถ้าใส่ปุ๋ยให้ก็ยิ่งให้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้นและยังมีความต้านทานต่อโรคและแมลงในดินได้ดีเกษตรกรจึงไม่จำเป็นต้องใช้ยาปราบศัตรูพืช แต่ในช่วงที่ด้วงเจาะลำต้นรบกวน ก็อาจจะใช้บ้างในปริมาณไม่มากนัก เมล็ดมะม่วงหิมพานต์พันธุ์พื้นเมืองมีขนาดเล็ก จะสามารถขยายได้สำหรับตลาดภายในประเทศเท่านั้นไม่สามารถส่งไปขายในตลาดต่างประเทศได้ เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องได้แก่กรมวิชาการเกษตรและกรมส่งเสริมการเกษตร จึงได้มีโครงการที่จะชักจูงให้เกษตรกรหันมาปลูกมะม่วงหิมพานต์พันธุ์ลูกผสม ซึ่งจะให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นและสม่ำเสมอในแต่ละปี อีกทั้ง เมล็ดมีขนาดใหญ่ สามารถส่งไปขายตลาดต่างประเทศได้ เป็นการแก้ปัญหาคาขาดดุลการค้าได้ทางหนึ่ง แต่พันธุ์ลูกผสมนั้นเป็นพันธุ์ที่มีความสามารถในการหาอาหารได้น้อย ทำให้ต้องใส่ปุ๋ยในปริมาณมาก ถ้าไม่ใส่ปุ๋ยแล้วจะไม่ได้ผลดีตามที่ต้องการ มีความต้านทานต่อโรคและแมลงน้อยกว่าพันธุ์พื้นเมือง จึงจำเป็นต้องใช้ยาปราบศัตรูพืชมากกว่า เกษตรกรไม่นิยมใช้ เพราะ เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ดังนั้นเพื่อให้เกษตรกรและผู้สนใจลงทุนมีข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการตัดสินใจเลือกพันธุ์ที่จะใช้ปลูก จึง เห็นว่าควรจะได้ทำการวิเคราะห์ในเรื่องของต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนปลูกมะม่วงหิมพานต์พันธุ์พื้นเมือง และพันธุ์ลูกผสม เพื่อพิจารณาว่าพันธุ์ใดจะเหมาะสมในการนำไปปลูกซึ่งให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่ากว่า

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนปลูกมะม่วงหิมพานต์พันธุ์พื้นเมืองและพันธุ์ลูกผสม เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบเป็นแนวทางในการพิจารณาเลือกพันธุ์ที่ใช้ปลูก เพื่อให้ได้ผลตอบแทนคุ้มค่า
2. ศึกษาถึงลักษณะทั่วไป ขั้นตอนในการเพาะปลูก และปริมาณผลผลิตของมะม่วงหิมพานต์พันธุ์พื้นเมืองและพันธุ์ลูกผสม

3. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคพร้อมทั้งข้อเสนอแนะ และแนวทางแก้ไขในการส่งเสริมและพัฒนาการปลูกมะม่วงหิมพานต์พันธุ์พื้นเมืองและพันธุ์ลูกผสม

สมมติฐานในการศึกษา

1. ต้นทุนการปลูกมะม่วงหิมพานต์พันธุ์ลูกผสมสูงกว่าพันธุ์พื้นเมือง
2. ผลตอบแทนจากการลงทุนปลูกมะม่วงหิมพานต์พันธุ์ลูกผสมสูงกว่าพันธุ์พื้นเมือง

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้มีขอบเขตดังนี้

1. เน้นศึกษาเปรียบเทียบต้นทุน และผลตอบแทนจากการลงทุนปลูกมะม่วงหิมพานต์พันธุ์พื้นเมืองและพันธุ์ลูกผสม
2. ขอบเขตพื้นที่ที่ทำการศึกษา ได้พิจารณาเลือกพื้นที่ที่ทำการศึกษา โดยเลือกจากอำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด สาเหตุที่เลือกจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นตัวอย่าง เนื่องจากจังหวัดร้อยเอ็ดมีการเพาะปลูกมะม่วงหิมพานต์ทั้ง 2 พันธุ์ มีพื้นที่ที่เพาะปลูกกับปริมาณผลผลิตเป็นจำนวนมาก เมื่อเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ที่ปลูกมะม่วงหิมพานต์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น ศรีสะเกษ และมหาสารคาม นอกจากนี้การปลูกมะม่วงหิมพานต์พันธุ์พื้นเมืองและพันธุ์ลูกผสมในจังหวัดร้อยเอ็ดนั้นได้จัดให้มีการปลูกกันอย่างเป็นระบบ ทำให้การเก็บข้อมูลจากจังหวัดร้อยเอ็ดโดยการสอบถามจากเกษตรกรที่ปลูกมะม่วงหิมพานต์ทั้ง 2 พันธุ์ สามารถเปรียบเทียบกันได้ และการที่พิจารณาเลือกพื้นที่ที่ทำการศึกษาจากอำเภอโพธารอง เนื่องจากอำเภอโพธารองมีการปลูกมะม่วงหิมพานต์พันธุ์พื้นเมืองและพันธุ์ลูกผสมมากกว่าอำเภออื่น ๆ ในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีพื้นที่เพาะปลูกทั้งสิ้น 3,725 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 29 ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมดในจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งพื้นที่เพาะปลูกในจังหวัดร้อยเอ็ดเท่ากับ 13,047 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่เพาะปลูกในแต่ละอำเภอดังนี้ อำเภอโพธารอง 3,725 ไร่ อำเภอธวัชบุรี 1,907 ไร่ อำเภอหนองพอก 1,826 ไร่ อำเภอโพธิ์ชัย 1,411 ไร่ อำเภอเมือง 1,333 ไร่ กิ่งอำเภอเมยวดี 1,159 ไร่ กิ่งอำเภอโพธาราย 1,136 ไร่ อำเภอพุทไธศวรรย์ 308 ไร่ และอำเภอพนมไพร 242 ไร่

3. วิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนถึงปีที่ 10 เพราะพันธุ์ลูกผสมเพิ่งเริ่มปลูก และมีข้อมูลที่จะเก็บได้จนถึงปีที่ 10 เท่านั้น โดยแบ่งการวิเคราะห์แยกตามขนาดพื้นที่การเพาะปลูกเป็น 3 กลุ่มคือ ขนาดพื้นที่การเพาะปลูกไม่ถึง 10 ไร่ ขนาดพื้นที่การเพาะปลูกตั้งแต่ 10 ไร่แต่ไม่ถึง 20 ไร่ และขนาดพื้นที่การเพาะปลูกตั้งแต่ 20 ไร่ขึ้นไป เกษตรกรที่ทำการเพาะปลูกในแต่ละขนาดพื้นที่คิดเป็นร้อยละ 36 34 และ 30 ของจำนวนเกษตรกรทั้งหมดตามลำดับ

วิธีการศึกษา

1. เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทั่วไป เขตที่ทำการเพาะปลูก พื้นที่ทำการเพาะปลูก ลักษณะการเพาะปลูก ต้นทุน ค่าใช้จ่ายและรายได้

1.1 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยรวบรวมจากแหล่งต่าง ๆ ต่อไปนี้

1.1.1 จากการสังเกตการณ์สภาพทั่วไปของเกษตรกรที่ปลูกมะม่วงหิมพานต์

1.1.2 จากการสอบถามเจ้าหน้าที่ของสำนักงานเกษตรจังหวัดร้อยเอ็ด และสำนักงานเกษตรอำเภอพนทอง เพื่อหาข้อเท็จจริงทั่วไปเกี่ยวกับแหล่งที่ปลูก ตลาดและราคาของมะม่วงหิมพานต์

1.1.3 จากการสัมภาษณ์เกษตรกรที่ปลูกมะม่วงหิมพานต์ทั้ง 2 พันธุ์โดยตรงเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุน ค่าใช้จ่าย รายได้และวิธีการจำหน่าย โดยในการวิจัยภาคสนามจะทำการแจกแบบสอบถาม เพื่อรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ

1.2 รวบรวมข้อมูลจากข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยค้นคว้าและศึกษาจากเอกสารหนังสือ และรายงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการปลูกมะม่วงหิมพานต์ ตลอดจนข้อมูลที่รวบรวมโดยสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งได้แก่ กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

2. ศึกษาข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้

3. วิเคราะห์ต้นทุนการปลูกมะม่วงหิมพานต์พันธุ์พื้นเมืองและมะม่วงหิมพานต์พันธุ์ลูกผสม

4. วิเคราะห์อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนตั้งแต่ปีที่ 4 - ปีที่ 10 โดยวิเคราะห์
  - ระยะเวลาคืนทุน (Payback Period)
  - มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value)
  - อัตราผลตอบแทนภายใน (Internal Rate of Return)
5. ศึกษาปัญหาและให้ข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุน ในการปลูกมะม่วงหิมพานต์ พันธุ์พื้นเมืองและพันธุ์ลูกผสม เพื่อให้เกษตรกรและผู้สนใจลงทุนมีข้อมูลที่จะนำไปใช้ในการตัดสินใจเลือกพันธุ์ที่จะใช้ปลูก
  2. ทำให้ทราบถึงความแตกต่างในลักษณะการเพาะปลูกและการใช้ปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ในการปลูกมะม่วงหิมพานต์ทั้ง 2 พันธุ์
  3. ใช้เป็นแนวทางการวางแผนพัฒนาการผลิตมะม่วงหิมพานต์ของทางราชการ และเป็นแนวทางกระตุ้นส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาส่งเสริมอาชีพเกษตรกรโดยเฉพาะเกษตรกรในจังหวัดที่แห้งแล้ง
-